

سعید مدنی جامعه‌شناسی برای مردم

عبدالله مومنی

سال‌هاست با سعید مدنی مانوس بوده‌ام و از دانش او بهره‌مند شده‌ام و منش انسان‌دوستانه و دغدغه وطن‌دوستانه او برایم الهام‌بخش بوده است. در دکتر سعید مدنی همه این موارد با هم به انسجام و در او به سطح دغدغه‌ای وجودی رسیده و تمام وقت او را مشغول کاهش رنجی از رنجبران و ستمدیدگان و آسیب‌دیدگان اجتماعی و طبیعی نموده است. بنابراین وضعیت جنبش‌های ایران از یكسو و وضعیت آسیب‌های اقشار فرودست و آسیب‌دیدگان اجتماعی از سویی دیگر در سعید مدنی به صورت يك برنامه پژوهشی جدی در آمده است. گرچه به‌رغم شایستگی‌های علمی کم‌نظیر دانشگاه را از او دریغ داشتند و دانشجویان جامعه‌شناسی ایران را از دانش و طریقت پژوهشگری او در آکادمی محروم ساخته‌اند اما در سعید مدنی برنامه پژوهشی امری جاری و همیشگی است و آثاری گرانسنگ از پژوهشی‌های اجتماعی و معرفتی او در قالب کتاب و مقاله و یادداشت منتشر شده است. او در نوشتارهای خود بسان جامعه‌شناسی دردمند و روشنفکری مسوول و متعهد به تبیین شرایط موجود و راه‌های برون‌رفت آن می‌پردازد و در این مسیر از سطح نظریه‌پردازی تا سطح برنامه‌ریزی سخنها برای گفتن دارد. دکتر مدنی پس از سال‌ها کار پژوهشی و علمی پیرامون وضعیت اجتماعی ایران بر این باور بودند و به این جمع‌بندی رسیده بود که جامعه ایران به علت کژکارکردهای نظم سیاسی و فقدان مناسبات و چرخه‌های دموکراتیک و عدم تحقق مطالبات اجتماعی از یكسو و پویایی‌های درون جوش جامعه، به جامعه‌ای جنبشی تبدیل شده است. بدین معنی که جامعه در مداری از نارضایتی و پویایی هست که در هر فرصت و بزنگاه تاریخی، میدانی از تحرك اجتماعی را می‌آفریند و سپهر عمومی را با دینامیزم خود تحت‌تاثیر قرار داده و طبقات و اقشار اجتماعی را همراه خود می‌سازد. شاید بتوان گفت دغدغه اصلی معرفتی دکتر مدنی دموکراسی‌سازی و چگونگی تحقق آن است. او نظام تصمیم‌سازی در ایران را در بحران می‌داند و معتقد بود که حاکمیت دیگر با مشکل و مساله روبرو نیست بلکه با بحران‌ها و ابربحرانی‌های پیچیده‌ای روبرو است که با رویه‌ها و

ساختارهای کنونی نمیتواند به این بحرانها پاسخ بدهد. از دیدگاه او نظم سیاسی در ایران باید در سطح ساختارها تحول یابد و در نتیجه اصلاح ساختاری که او از آن سخن میگفت از جنس رفرنیزم و اصلاحات انتخاباتی و در حد اصلاح رویهها نیست بلکه تحول در ساختارها از نظر او به مدد و اتکا به جنبش اجتماعی مطالبهگر قابل تحقق است. با توجه به نکات پیشگفته از منظرگاه دکتر مدنی تحول در ساختارها و قوانین در هنگامه‌ای برگشتناپذیر است که در جنبشها، اصناف و سندیکاها و انجمنها و نهادهای مدنی حضوری موثر داشته باشند و مطالبات روشن و پیشروانه خود را طرح و تثبیت نمایند. دکتر مدنی به عنوان جامعه‌شناسی برای مردمان دردمند و مطالبه‌گر، سالهای سال است که با خیرخواهی و دردمندی، روشنی‌بخش‌گره‌های نظری و راهبردی اصناف و جنبشها و اعتراضات صنفی و مدنی است. او در ضمن نظریه‌پردازی جنبشهای اجتماعی، کنشگری بی‌ادعا و ملی است و طعم محرومیتها و زندانها و تبعیدهای زیادی چشیده است. به امید روزی که رهیده از بند همچنان آموزه‌های عمیق خود را با مردمانش در میان بگذارد.

منبع: روزنامه اعتماد 24 آبان 1401 خورشیدی □□□